

## Vyhodnocení realizačního projektu záchranného programu užovky stromové (*Zamenis longissimus*) v ČR v roce 2024

V následujícím přehledu jsou uvedeny aktivity, jejichž realizace byla naplánována na rok 2024 (kurzívou), a doplněny jsou informace o způsobu jejich provedení. Aktivity jsou rozčleněny podle jednotlivých opatření ZP, ke kterým svým charakterem patří. Na realizaci opatření se podíleli: Zamenis, o. s. (Poohří), pracovníci CHKO Bílé Karpaty (Bílé Karpaty), Pavlína Minjaríková, Správa NP Podyjí, Blanka Mikátová a David Fischer (Povltaví). Koordinátorkami ZP pro užovku stromovou byly v roce 2024 Ing. Lenka Čolobentičová a Mgr. Karolína Vengerová.

### 3.1 Péče o biotop

#### Realizační projekt:

##### *3.1.1. Péče o líhniště*

Péče o líhniště bude v roce 2024 realizována ve všech 3 oblastech původního výskytu, tedy v Poohří, Podyjí i Karpatech. Největší objem prací bude opět realizován v Poohří, kde by měla být zajištěna průběžná péče (doplňování materiálu, drobné opravy apod.) o 17 líhnišť a péče se bude týkat i 5 kompostérů, které zde byly umístěny v roce 2015 jako možná alternativa k velkým líhništím.

V Podyjí bude zajištěna udržovací péče o 1 existující líhniště (Nový Hrádek). Žádoucí je však instalace nových líhnišť, jež budou umístěna v části Podyjí, kde je nedostatek příležitostí k inkubaci snůšek, což je zejména okolí Vranova nad Dyjí a Znojma, tedy nejzápadnější a nejvýchodnější oblast NP Podyjí.

V Bílých Karpatech je pro rok 2024 plánováno kompletní převrstvení minimálně tří stávajících líhnišť, a to v oblasti Vlárského průsmyku. U zbývajících bude provedeno doplnění substrátu a případné drobné opravy dle potřeby. Bude také provedeno přesné zaměření a celková revize. Dojde-li v rámci ZP k rozšíření pravidelně monitorovaného území o oblast Žitkovska nebo Moravských Kopanic, bude zváženo vybudování líhnišť na nových vhodných lokalitách (s možnou realizací nejdříve v roce 2024).

#### Realizace:

V roce 2024 bylo v Poohří sledováno celkem 33 líhnišť pro užovku stromovou. V rámci projektu byla Spolkem Zamenis zajištěna průběžná péče (kosení okolí, oprava oplocení,

doplnění substrátu) o 17 polopřirozených líhnišť v oblasti Poohří, která byla zbudována v předchozích letech a další 2 líhniště byla kompletně zrekonstruována.

V rámci NP Podyjí není vzhledem k nedoložení rozmnožování užovky na líhništích a doloženému kladení vajec v přirozených biotopech vyvíjena o líhniště žádná péče. Líhniště jsou prozatím ponechána na místě, avšak bez péče. Dlouhodobě probíhá udržovací péče pouze o líhniště v areálu Nového Hrádku, kterou dobrovolně zajišťuje správa hradu.

V Bílých Karpatech proběhla v průběhu roku 2024 udržovací péče dle potřeby konkrétního líhniště (doplnění substrátu, doplnění větví, opravy, výměna fólie).

### **Realizační projekt:**

#### *3.1.2. Péče o významné biotopové prvky a migrační koridory*

Péče o významné biotopové prvky bude zajištěna zejména v Poohří, kde by mělo být ošetřeno cca 7 lokalit. Práce budou zahrnovat průběžnou péči o 7 zídek vedených v databázi vhodných biotopů pro užovku stromovou v Poohří. Bude se jednat o pravidelnou údržbu dříve obnovených lokalit, tedy zejména kosení bylinné vegetace a výřez výmladků dřevin, v případě potřeby o vhodnou opravu.

V Podyjí bude prováděn výřez vegetace na vybraných lokalitách v režii Správy NP. V případě domluvy s firmou Znovín Znojmo, hospodařící na vinici Šobes, proběhne také očištění zarůstajících zídek na této lokalitě. Důležité také je s firmou Znovín jednat o obnově rozpadajících se skládaných zídek. Pokud to bude možné, měla by být zajištěna oprava některé části již na podzim. Během podzimu či brzkého jara dojde k přesunu části ploch s fóliemi na jiná místa luk. Posun nebude prostorově velký, stačí o jeden či dva metry, z důvodu postupného zarůstání nesečených míst v okolí plachet náletovými dřevinami.

V Povltaví je v roce 2024 plánovaná stavba líhniště a zídky pro plazy.

V Bílých Karpatech bude řešena problematická situace v oblasti mezi městem Brumov-Bylnice a obcí Štítná nad Vláří, v místní části Tuřící, kde sílí tlak na vybudování sítě fotovoltaických panelů. V dané lokalitě byl opakovaně potvrzen výskyt užovky stromové a je zde potenciál pro její případnou migraci do biotopově vhodného území v místní části Křípy.

### **Realizace:**

Péče o biotopy v Poohří a Podyjí proběhla podle plánu. Bylo provedeno kosení luk, výřezů náletové vegetace a prosvětlování lesních porostů. Na vinici Šobes v Podyjí se podařilo za pomoci dobrovolníků z řad studentů očistit část zarůstajících zídek.

V Povltaví nedošlo k realizaci žádného z plánovaných opatření (zbudování líhniště, výstavba suché zídky, oplocení místního kompostu). Důvodem byly komplikace při zajištění financování.

## 3.2 Péče o druh

### **Realizační projekt:**

#### *3.2.1. Ochrana jedinců při údržbě příkopů u silnic*

V Poohří budou již tradičně dle potřeby během sezóny 2× až 3× po dohodě se silničáři provedeny odchyty hadů před sekáním v příkopech podél hlavní silnice E442 a jejich následné vypuštění do stejných míst.

### **Realizace:**

V Poohří byly již tradičně provedeny během sezóny po dohodě se silničáři odchyty hadů před sekáním v příkopech podél hlavní silnice E442 a jejich následné vypuštění do stejných míst.

### **Realizační projekt:**

#### *3.2.2. Ochrana jedinců při migraci přes silniční komunikace*

V Poohří je již několikátým rokem zmiňována potřeba celkové rekonstrukce bariér na hlavní silnici E442, realizace však zatím naráží na nedostupnost či špatnou využitelnost finančních prostředků. Hlavní úlohou bariéry bylo zamezení vstupu na vozovku mláďatům, přičemž vejce byla kladena samicemi do zídky hned pod vozovkou. Součástí ochrannářských plánů na této lokalitě bylo zároveň zbudování líhniště na vhodném místě v blízkosti lokality na druhé straně silnice tak, aby mláďata nemusela silnici po narození překonávat. Tak vzniklo líhniště s názvem Boč – Stráž, kde byly opakovaně nalezeny bohaté snůšky od užovky stromové, a problém tak byl vyřešen. Bariéra sice chátrá, ale přejetá mláďata pozorována nejsou. Otázkou tak zůstává, zda investovat do prodloužení životnosti bariéry, když problém pominul (resp. když byl zásadně zmírněn).

V Bílých Karpatech bude i nadále v rámci monitoringu sledována úmrtnost hadů na komunikaci I/57 ve Vlárském průsmyku a na cyklostezce, zejm. v úseku Bylnice – Sv. Štěpán

V Podyjí bude v rámci monitoringu sledována úmrtnost hadů na rizikových úsecích cyklostezek. Hledání vhodné varianty ochrany je bohužel velmi komplikované. Nejvhodnějším řešením by byla instalace zpomalovacích prvků, zejména v místech s hladkým asfaltem a ve svahu. Je pravděpodobné, že při pomalejší jízdě by počet usmrcených hadů byl nižší. Pro začátek je třeba řešit zejména cyklostezku na vinici Šobes, kde je v současnosti nejvyšší mortalita způsobená cyklisty. V dalších letech dle účinnosti přijatého řešení zajistit vhodný způsob ochrany i na dalších kritických místech.

Vzhledem k tomu, že zajištění účinného způsobu ochrany (zpomalovací prvky, umístění závory, uzavření některých úseků pro cyklisty...) je dlouhodobá záležitost, bylo by vhodné již v této sezóně výrazným upozorněním cyklisty informovat. V současnosti jsou na trase umístěna upozornění („svislá dopravní značka s dodatkovou informační tabulí a vodorovné značení v podobě výstražného trojúhelníku“), kterých si však projíždějící cyklista pravděpodobně nevšimne. Možností například je vytvořit informační letáček zaměřený speciálně na úmrtnost hadů na cyklostezkách a silnicích. Ten pak distribuovat na místech, kde se cyklisté často

shromažďují (hospůdka v Podmolí, stánek na Šobesu, stánek v Havraníkách, stánek Vinice Hnanice etc.).

K usmrcování hadů na cyklostezce dochází i v úseku Čížov – Hardegg. Zde však je úmrtnost hadů výrazně nižší, než je tomu na vinici Šobes a jejím blízkém okolí.

### **Realizace:**

V Poohří byla nadále sledována funkčnost bariér. V roce 2024 naštěstí opět nadměrná mortalita plazů nebyla zjištěna.

V Bílých Karpatech byl průběžně prováděn monitoring cyklostezky vč. nových prvků zbudovaných jako kompenzační opatření. V rámci monitoringu byla procházena celá trasa cyklostezky (tj. od lávky u pily Kloboucká lesní až po most ve Sv. Štěpáně). Užovka stromová zde nebyla zaznamenána. V roce 2024 nebyl při monitoringu ani prostřednictvím doložených informací zaznamenán ani jeden úhyn užovky stromové na předmětném úseku cyklostezky. Zaznamenány byly ale úhyny jiných druhů.

V Podyjí je na cyklostezkách několik úseků, jež jsou pro plazy rizikové, nejvýznamnější je stezka přes vinici Šobes. Na stezkách, které mají rovný, asfaltový povrch dochází často k usmrcení mláďat. Naopak na stezkách, které mají nerovný povrch (rozrušený asfalt, kamenitá cesta apod.) je mortalita mláďat výrazně nižší. Hledání vhodné varianty řešení pro odstranění tohoto problému je bohužel velmi komplikované. Upozornění ve formě vysvětlující tabulky „dopravní značky“ se neosvědčila. Od navrženého vyfrézování pruhů v hladkém povrchu bylo odstoupeno z bezpečnostních důvodů pro cyklisty. Cyklostezky jsou ve svahu a nečekaná nerovnost na cyklostezce by mohla mít za následek pád a zranění cyklisty. Patrně nejvhodnějším řešením by byl zákaz jízdy na kole na vinici a umístění závoře před vjezdem na vinici.

## **3.3 Monitoring**

### **Realizační projekt:**

#### *3.3.1. Monitoring biotopů*

Monitoring biotopů podle metodiky záchranného programu proběhne v Poohří, Podyjí i Karpatech, kde bude v letošním roce monitorována oblast Vlárského průsmyku a jeho okolí a dále oblast Žitková + Starohrozenkovsko.

Monitoring v Podyjí na vybraném místě v okolí Fládnické chaty v současné době vzhledem k zarostení dřevinami, nemá význam. V blízkém okolí bude tedy vytvořena nová monitorovací plocha, kam se přemístí i monitorovací fólie. Vhodné by bylo rozšířit monitorovací plochy směrem ke Znojmě, např. o lokality Kraví hora, Hradiště a umístit zde monitorovací folie. Pozornost je také vhodné věnovat i údajům ze samotného města, kde byla užovka stromová také zjištěna. Zvýšená pozornost by také měla být věnována Vranovsku (i mimo NP), vzhledem k malému množství informací z této oblasti. Dále bude, vzhledem k množícím se informacím o výskytu v obcích, kde se donedávna užovky stromové nevyskytovaly, probíhat komunikace s místním obyvatelstvem a budou zjišťovány nové informace o výskytu. V roce 2024 půjde

spíše o mapování v jakém rozsahu se užovky v obcích vyskytují. Monitoring bude nastaven v dalších letech až po zjištění základních údajů o výskytu.

### **Realizace:**

V Poohří bylo v roce 2024 sledováno celkem 51 biotopů. Během monitoringu bylo zaznamenáno 256 exemplářů užovky stromové, co znamená, že sezóna byla z hlediska počtu pozorovaných jedinců v rámci meziročního srovnání nejlepší od počátku monitoringu. Brzký nástup sezóny se projevil na dřívějším kladení vajec, které se i v důsledku teplého léta líhnuly již v polovině srpna (o 14 dní dříve, než bývá zvykem).

V Bílých Karpatech bylo dle plánu v oblasti Vlárského průsmyku sledováno 10 lokalit, přičemž každá z těchto lokalit byla v roce 2024 navštívena 9×. Na základě výsledků monitoringu lze předpokládat, že stav populace užovky stromové v oblasti Vlárského průsmyku je stabilní.

V roce 2024 bylo v Podyjí monitorováno 23 lokalit. Monitoring byl založen na přímém pozorování jedinců s využitím umělých úkrytů (plechy, desky, fólie), přičemž bylo zaznamenáno 163 jedinců užovky stromové. Nižší počet nalezených jedinců v porovnání s předchozími lety byl způsoben patrně i tím, že odstraněním dřevin na okraji luk v předešlém roce došlo k poškození folií a po jejich nové instalaci trvalo nějakou dobu než ji hadi začali znovu využívat.

### **Realizační projekt:**

#### *3.3.2. Monitoring líhnišť*

Monitoring líhnišť bude nadále probíhat ve zjednodušené formě zavedené v roce 2014 (3 návštěvy každého líhniště během sezóny, zaměřené na nejdůležitější období z hlediska reprodukce, tj. páření, kladení vajec a líhnutí mláďat). V Poohří budou v rámci monitoringu líhnišť na několika z nich sledovány teploty substrátu pomocí dataloggerů.

### **Realizace:**

Monitoring líhnišť proběhl v roce 2024 dle plánu, stejně jako v předchozích letech.

V Poohří bylo sledováno 33 líhnišť za účelem zjištění přítomnosti či nepřítomnosti hadů. V okolí 24 z nich byla zjištěna přítomnost užovky stromové. V okolí 13 líhnišť nalezena novorozená mláďata či vejce užovky stromové. Převrstveno bylo 19 líhnišť a 3 kompostéry. Celkem byly zbytky slupek od hadích vajec nalezeny v 13 líhništích. Nejúspěšnější reprodukce byla zaznamenána v líhništi Trepeš Okounov, a to nálezem 156 zbytků vajec užovky stromové a 31 vejcí užovky obojkové. Celkový počet nakladených vajec byl neuvěřitelných 657 a navíc byla zjištěna velmi vysoká úspěšnost líhnutí (96 %).

V Podyjí bylo kontrolováno celkem 5 dříve zbudovaných líhnišť: Široké pole, Nový Hrádek - hrad, Šobes a 2 líhniště na Široké louce. Přítomnost letošních mláďat byla zaznamenána pouze na jediném líhništi (Nový Hrádek). Na ostatních líhništích nebyly nalezeny ani vaječné obaly, ani mláďata.

V Bílých Karpatech bylo sledováno 10 líhnišť. V rámci monitoringu byla zaznamenávána přítomnost všech druhů plazů, pářících se jedinců, gravidních samic, novorozených mláďat, vaječných obalů nebo svleček.

### **Realizační projekt:**

#### *3.3.5. Sběr základních dat v oblasti Karpat*

V roce 2024 bude pokračovat sledování lokalit v oblasti Vlárského průsmyku a okolo obce Žitková + Starohrozenkovsko. Tento monitoring bude probíhat prostřednictvím kontroly stávajících líhnišť a linií tvořených nainstalovanými foliemi. Zároveň budou v daném území vytipována místa vhodná pro umístění nových folií (popř. nových líhnišť), které budou sledovány v následujících letech intenzivněji (až 9x ročně). Další stěžejní oblast Moravské Kopanice (Vyškovec + Lopeník) bude výhledově zařazena do ZP.

### **Realizace:**

V Bílých Karpatech pokračoval v roce 2024 monitoring v oblasti Vlárského průsmyku podle plánu. Podařilo se zajistit i základní monitoring líhnišť.

### **Realizační projekt:**

#### *3.3.6. Ověřování potenciálních lokalit výskytu užovky stromové v ČR*

V roce 2024 bude toto opatření – vzhledem k objevení životaschopné populace v oblasti – věnováno především monitoringu ve středním Povltaví, konkrétně kaňonu Vltavy od Slapské přehrady až po Štěchovice včetně přilehlých chatových osad. Dále oblast Štěchovické přehrady, chatové osady u Krňan a levobřežní kaňon v údolí Sázavy v návaznosti na sledované plochy. Monitoring by tedy měl proběhnout v podobném rozsahu, jako v roce 2024, se snahou ověřit úspěšnou reprodukci a pokud možno upřesnit dosud zjištěné údaje o rozsahu užovkou obývaného území a celkové velikosti místní populace.

Dále bude monitoring probíhat také na lokalitě Ptačí park Kosteliska, kde byl nedávno potvrzen výskyt užovky stromové.

V roce 2024 bude také pokračovat monitoring na Želinském meandru na Kadaňsku. Oblast monitoringu bude na základě pozorování z minulých let rozšířena směrem na Tušimice.

### **Realizace:**

Lokalita Želinský meandr byla v rámci systematického monitoringu navštívena 10 x, vždy byla projeta stejná trasa v délce přibližně 2 km. Po trase bylo nainstalováno 6 pevných folií. Celkem bylo na této lokalitě pozorovaných 23 jedinců. Podle stávajících pozorování se zdá, že užovka stromová na lokalitě zdárně prosperuje.

V ptačím parku Kosteliska proběhl první rok systematického monitoringu. Monitoring byl založen na přímém pozorování jedinců na 9 lokalitách (pravidelná kontrola monitorovacích plachet a jiných vhodných úkrytů). Celkem bylo nalezeno 34 jedinců užovky stromové. Celkový počet zjištěných jedinců a lokalit převyšuje předchozí roky, kdy však neprobíhal systematický monitoring a jednalo se spíše o náhodná pozorování.

V Povltaví bylo v roce 2024 zaznamenáno celkem 38 jedinců užovky stromové. Nedílnou součástí monitoringu je zde kromě cíleného vyhledávání jedinců také komunikace s místními chataři, která přináší značné množství výsledků. V průběhu léta byla jedním z místních usedlíků při přehazování kompostu odhalena a narušena hromadná snůška obsahující celkem 55 vajec, ze kterých bylo následně na lokalitu navráceno 42 mláďat. Na základě výsledků monitoringu lze konstatovat, že populace užovky stromové na tomto území je velmi početná a pravidelně se rozmnožuje.

## 3.4 Výzkum

### **Realizační projekt:**

#### *3.4.1. Výzkum reprodukce*

I v roce 2024 proběhne v Poohří monitoring 31 líhnišť užovky stromové metodou uvedenou v příloze č. 22 záchranného programu (s upraveným počtem návštěv na pouze 3 v sezóně pro každé líhniště). V rámci monitoringu budou zaznamenávány údaje o nálezech jedinců a jejich pohlaví (pokud bude možné – gravidní samice atd.), věk (juvenil, subadult či adult), chování (v úkrytu, slunění, jiná aktivita), dále pak vaječných slupek, teplota vzduchu, počasí a další.

### **Realizace:**

V rámci monitoringu líhnišť v Poohří byly v roce 2024 dle plánu instalovány dataloggery pro sledování teplot do 8 líhnišť. Teplota byla sledována v pravidelných intervalech 30 minut po celou dobu inkubace vajec, tedy od července do září/října. Zde je nutné si uvědomit, že teplota byla měřena v jednom místě, v hloubce 50 cm pod povrchem a samice může vhodnou teplotu ovlivnit umístěním snůšky vajec. I v případě stejného substrátu není tento v celém svém objemu homogenní, což je důvodem rozdílů mezi jednotlivými líhništi i sezónami, neboť sonda je umístěna pokaždé na trochu jiném místě i hloubce. Jako substrát byla ve všech sledovaných líhništích využita směs pilin, štěrky a borky.

V Poohří bylo sledováno 33 líhnišť za účelem zjištění přítomnosti či nepřítomnosti hadů. V okolí 24 z nich byla zjištěna přítomnost užovky stromové. V okolí 13 líhnišť nalezena novorozená mláďata či vejce užovky stromové. Převrstveno bylo 19 líhnišť a 3 kompostéry. Celkem byly zbytky slupek od hadích vajec nalezeny v 13 líhništích. Nejúspěšnější reprodukce byla zaznamenána v líhništi Trepeš Okounov, a to nálezem 156 zbytků vajec užovky stromové a 31 vajec užovky obojkové. Celkový počet nakladených vajec byl neuvěřitelných 657 a navíc byla zjištěna velmi vysoká úspěšnost líhnutí (96 %). Celkem bylo do počátku monitoringu nalezeno 3658 vajec od užovek stromových a 3269 vajec od užovek obojkových.

## **Realizační projekt:**

### *3.4.3. Získávání doplňujících údajů o ekologii druhu a mezidruhových vztazích*

I v roce 2024 bude v Poohří pokračovat spolupráce s myslivci při hubení nepůvodních šelem (zejména mývala severního). Myslivci budou i nadále motivováni zástřeplným a budou využívány i speciální pasti. Rok od roku prokazatelně roste počet zaznamenaných mývalů severních v zájmovém území a v ojedinělých případech dochází k proniknutí těchto predátorů i do líhnišť. Primární zájem mývalů o líhniště patrně vzniká na základě výskytu larev zlatohlávků, nicméně jistě jsou schopni způsobit i škody na snůškách hadů. Líhniště jsou průběžně opravována a zajišťována, nicméně lze do budoucna očekávat pokusy predátorů stávající zábrany překonat.

Dále bude provedena celková genetická analýza druhu, kde budou zahrnuty vzorky ze všech tří oblastí původního výskytu, tedy v Poohří, Podyjí i Karpatech a navíc ještě Povltaví. Cílem analýzy je přibližné určení příbuznosti známých populací a určení původu sporadicky nalezených jedinců (např. Kosteliska).

## **Realizace:**

V oblasti Poohří byla i v roce 2024 podpořena likvidace nepůvodních predátorů užovky stromové. Ve spolupráci s místním honebním společenstvem a nájemcem honitby bylo usmrceno celkem 37 mývalů severních, přičemž 28 bylo usmrceno metodou přímého odlovu a 9 s využitím živochytných pastí. Část pastí byla umísťována na žádost majitelů pozemků a nemovitostí, které opakovaně navštěvoval mýval. Počet zájemců nakonec převyšoval počet dostupných pastí, což vedlo k zakoupení dvou dalších těchto pastí.

V rámci plánovaných genetických studií byla v roce 2024 dokončena studie s názvem „Genetická analýza populací užovky stromové vyskytujících se na území ČR“. Sběr vzorků probíhal primárně formou odběru bukálních stěrů, případně byly odebrány vzorky měkkých tkání z nalezených kadáverů a ústřížky břišních šupin. Celkově bylo získáno 121 vzorků z 81 jedinců ze všech českých populací a jednotlivé srovnávací vzorky z Rakouska a Slovenska. Studie potvrdila velmi nízkou genetickou variabilitu populací v Česku, která zvyšuje citlivost na negativní procesy v prostředí. Populace v Bílých Karpatech a Slovensku se nepatrně liší od ostatních populací. Nové populace u Vltavy a v ptačím parku Kosteliska se geneticky nijak nevymykají z tradičních populací,

Pro účely přesnějšího zjišťování původu jedinců a genetického „zdraví“ populací bude výzkum pokračovat v rámci projektu TAČR. V předchozím roce se v rámci této studie podařilo kompletně osekvenovat genom z jedince z Podyjí, což je pro ochranu druhu velkým přínosem. Dále byla připravena spousta vzorek na SFD diagnostiku a byl proveden pokus o vytvoření buněčných kultur, který byl zatím neúspěšný. Realizace dosud probíhala bez komplikací a dle plánovaného harmonogramu, výsledky zatím vzhledem k počáteční fázi projektu nebyly dosaženy.

## 3.5 Výchova a osvěta

### **Realizační projekt:**

#### *3.5.1. Informační tabule*

a

#### *3.5.2. Informační materiály*

Bude pokračovat distribuce dostupných materiálů (dle jejich zásob) v podstatě ve všech oblastech výskytu užovky stromové. V závislosti na množství dostupných financí je v plánu i výroba některých dalších informačních materiálů – např. dotisk podtáček a letáků či výroba pohledů, puzzle nebo plátěných tašek.

### **Realizace:**

Distribuce dostupných informačních materiálů ve všech oblastech, v Poohří pak především prostřednictvím infocentra v Osvinově, bylo realizováno v průběhu sezóny dle zásob a při vhodných příležitostech.

### **Realizační projekt:**

#### *3.5.3. Poradenství*

V Poohří, Bílých Karpatech a v Povltaví bude našimi lokálními spolupracovníky poskytováno místním obyvatelům poradenství ohledně spolužití s užovkou tak, aby ji podporovali a nikoliv jí škodili.

V Poohří bude i nadále fungovat infocentrum v Osvinově otevřené v roce 2015, kde mohou návštěvníci získat potřebné informace ze života užovky stromové nebo spatřit všechny druhy našich hadů. Velká pozornost je věnována Environmentálnímu institutu Srdce Poohří, který vznikl v roce 2021, a kde je jednou z hlavních aktivit ochrana užovky stromové, jakožto vlnkového druhu Středního Poohří. Více na stránkách [www.srdcepoohri.cz](http://www.srdcepoohri.cz).

Během sezóny by mělo být zorganizováno i několik akcí pro veřejnost, např. „Hadí údolí“ v Poohří (cca půldenní poznávací akce zaměřená na naše plazy a obojživelníky) nebo komentované exkurze za užovkou stromovou v oblasti Bílých Karpat a Podyjí. V Povltaví bude i nadále probíhat komunikace s místními chataři a obyvateli, v průběhu sezóny bude zorganizována osvětová akce zaměřená na problematiku ochrany užovky stromové v této lokalitě. Komunikace s místními obyvateli i turisty ba měla probíhat nově i v Podyjí, zejména v souvislosti s nově zjištěným výskytem v obcích. Informace o užovkách mohou být zveřejňovány také v místním tisku.

### **Realizace:**

Standardně bylo realizováno i poradenství v oblastech Bílých Karpat, Poohří a Povltaví (osobní jednání s místními obyvateli či chataři při provádění monitoringu či péče o líníště a biotopy, poradenství prostřednictvím emailů či telefonicky, v Poohří tradiční fungování infocentra).

V Poohří bylo v institutu Srdce Poohří realizováno několik exkurzí a pobytů pro školy, exkurze pro studenty a akce pro odbornou i širokou veřejnost.

V Bílých Karpatech byla v roce 2024 nadále prováděna výchova a osvěta prostřednictvím řady exkurzí, a to ve spolupráci se Správou CHKO Bílé Karpaty.

V Povltaví probíhala průběžná komunikace s místními chataři, zejména při pochůzkách v rámci monitoringu. Konala se zde také akce pro veřejnost s názvem „Hadí den“, jejímž cílem bylo seznámit účastníky s užovkou stromovou i všemi ostatními druhy hadů, které lze v dané lokalitě pozorovat. Akce proběhla 17. 10. 2024 na základní škole v Štěchovicích za účasti 80 dětí a 4 pedagogů.

## **Jiné**

5. 12. 2024 proběhlo na Ústředí AOPK v Praze setkání realizačního týmu ZP pro užovku stromovou, kterého se zúčastnili Karolína Vengerová (AOPK ČR; koordinátor ZP), Lenka Čolobentíčová (AOPK), Václav John (AOPK), Tomáš Ernest Vondřejc (AOPK), Blanka Mikátová, Gašpar Čamlík (ČSO), Vojtěch Baláž (UPOL), David Fischer, Antonín Krása (AOPK), Lenka Jeřábková (AOPK), Mojmír Vlašín, Jakub Černý (UPOL) a Ondřej Ryška (ČSO). Na setkání byla představena nová koordinátorka ZP a byl ustanoven realizační tým Záchraného programu pro užovku stromovou. Monitorovatelé také představili výsledky monitoringu v roce 2024 a následně byly diskutovány plány na příští rok. Vojtěch Baláž prezentoval výsledky genetické analýzy populací užovky stromové vyskytujících se na území ČR, která byla prováděna pro AOPK v letech 2023-2024 a kterou realizovala Přírodovědecká fakulta Univerzity Palackého v Olomouci.

Na podzim 2024 bylo odesláno ke schválení dlouhodobé vyhodnocení záchraného programu pro užovku stromovou.

### **Shrnutí realizace ZP v roce 2024:**

Většina plánovaných aktivit v rámci ZP byla v roce 2024 úspěšně realizována. K nejdůležitějším patřila opět opatření zaměřená na přímou péči (o líhniště a biotopy) a na monitoring, který nám průběžně vypovídá o stavu jednotlivých populací užovky stromové v ČR.

Celkové výsledky monitoringu v letošním roce byly v daných oblastech výskytu odlišné, většinou byly počty nálezů užovek stromových podobné nebo vyšší než v předchozím roce. Populace v jednotlivých oblastech jsou nicméně dle našeho názoru stále stabilní a životaschopné, byť v některých oblastech částečně závislé na péči o přirozené i uměle vytvořené vhodné biotopy.

*Financováno Evropskou unií. Údaje a informace zveřejněné v tomto vyhodnocení realizačního projektu vyjadřují názor či stanovisko pouze Agentury ochrany přírody a krajiny ČR, nikoliv Evropské unie ani CINEA. Evropská unie ani CINEA nejsou odpovědny za jakékoliv použití informací, které toto vyhodnocení realizačního projektu obsahuje.*